

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

20 martie 2019

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Iurie Diaconu,
Judecători Liliana Catan, Ion Guzun,

a examinat, în camera de consiliu, fără citarea părților, admisibilitatea în principiu a recursului ordinar împotriva sentinței Judecătorei Chișinău din 02 martie 2018 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 decembrie 2018, declarat de avocatul Ștefan Balmuș, în numele inculpatului

Timofte Pavel.

Termenul de examinare,
instanța de fond: 10.03.2017 – 02.03.2018,
instanța de apel: 23.08.2018 – 18.12.2018,
instanța de recurs: 22.02.2019 – 20.03.2019.

Asupra recursului menționat, Colegiul penal,

CONSTATĂ :

1. Prin sentința Judecătorei Chișinău din 02 martie 2018, pronunțată integral, cauza fiind examinată conform prescripțiilor din art. 364¹ Cod de procedură penală, Timofte Pavel a fost condamnat în baza art. 186 alin. (5) Cod penal la 6 ani închisoare, cu executare în penitenciar de tip semiînchis, din 02.03.2018, deducându-se durata aflării în arest preventiv și la domiciliu de la 27.01.2017 până la 26.06.2017.

2. Instanța de fond a constatat că inculpatul Timofte Pavel, urmărind scopul sustragerii pe ascuns a bunurilor altei persoane, s-a pregătit minuțios și a planificat comiterea acțiunilor sale criminale, folosind situația de serviciu, întreprinzând și măsuri de a ascunde urmele și obiectul infracțiunii.

Astfel, la 21 ianuarie 2017, ora 16.10, Timofte Pavel a discuiat ușa cu o cheie, pe care a confecționat-o anterior și a pătruns în agenția nr. 4 a filialei nr. 11 a BC „Victoriabank” SA din str. xx, mun. Chișinău, a intrat în gheșeu nr.1, unde a descuiat safeul metalic cu două chei confecționate anterior, de unde a sustras 243.222,89 lei,

22.725 euro - echivalentul a 487.448,98 lei, 19.879 dolari SUA - echivalentul a 400.866 lei, 173.640 ruble ruse - echivalentul a 58.464,59 lei, 220 lei românești - echivalentul a 1050,10 lei, 460 hrivne - echivalentul a 338,56 lei, 270 lire sterline - echivalentul a 6686,52 lei, iar în total a sustras mijloace financiare în sumă de 1.198.077,64 lei.

Apoi, după sustragerea mijloacelor financiare, pentru a ascunde urmele infracțiunii, a pătruns în biroul băncii, unde era amplasat registratorul video DVR de model HIKVISION DS-7208HGHI la preț de 10.949,76 lei, în care se stochează toate înregistrările video de pe camere de luat vedere, care supraveghează agenția nr. 4 a filialei nr. 11 a BC „Victoria Bank” SA din str. xx, mun. Chișinău, pe care l-a smuls, sustrăgându-l. Cu banii și bunurile sustrate a părăsit locul comiterii infracțiunii, pricinuind un prejudiciu material în proporții deosebit de mari în sumă totală de 1.209.027,4 lei.

Instanța a reținut că inculpatul, prin cerere scrisă, a recunoscut în totalitate faptele indicate în rechizitoriu și a solicitat examinarea cauzei în procedura simplificată, prevăzută la art. 364¹ Cod de procedură penală, în baza probelor administrate la urmărirea penală, pe care le-a recunoscut integral și asupra cărora nu are obiecții.

Deoarece probele administrate dovedesc pe deplin vinovăția inculpatului, instanța i-a încadrat acțiunile pe art. 186 alin. (5) Cod penal, ca furt, adică sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, săvârșit prin pătrundere în încăpere, în proporții deosebit de mari.

La stabilirea pedepsei, instanța a ținut cont de prevederile art. 7, 61, 75, 76 Cod penal, de caracterul infracțional al faptei, care se califică ca gravă, care se pedepsește cu închisoare de la 7 la 12 ani, că inculpatul a recunoscut vinovăția pe deplin și a solicitat examinarea cauzei în procedură simplificată, s-a căit sincer, că lipsesc circumstanțelor agravante, concluzionând că urmează a-i fi stabilită o pedeapsă sub formă de închisoare, raportată la prescripțiile din art. 364¹ Cod de procedură penală.

3. La 19 iulie 2018, avocatul Ștefan Balmuș a declarat apel, solicitând repunerea în termen a apelului, casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatului să-i fie stabilită pedeapsa cu aplicarea dispozițiilor art. 90 Cod penal.

Apelantul a indicat că pedeapsa aplicată de prima instanță este prea aspră, instanța a ignorat acel fapt că inculpatul a dat declarații benevol prin care a recunoscut integral vina, s-a căit sincer de fapta comisă, a indicat locul păstrării banilor, care au fost ridicați de către colaboratorii IP Centru, iar la 06.04.2017 de către inculpat au fost transmise ultimile sume în beneficiul B.C. „Victoriabank” S.A., în contul stingerii prejudiciului cauzat.

3.1. La 07 decembrie 2018, a declarat apel și inculpatul, solicitând repunerea în termen a apelului, casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să-i fie stabilită pedeapsa cu aplicarea prevederilor art.79, 90 Cod penal.

Apelantul a invocat că nu a fost prezent la data pronunțării sentinței, la moment se află peste hotarele țării.

Cererea de apel declarată de avocatul Ștefan Balmuș, a fost înaintată la rugămintea tatălui sau, în interesele lui. Avocatul a fost împuternicit inițial pentru reprezentarea intereselor sale la faza de urmărire penală și în prima instanță.

Personal, nu a primit sentința, dar aceasta i-a fost expediată recent de către părinți, prin intermediul unor cunoscuți.

Prin semnarea personală a mandatului, îl împuternicește pe avocatul Ștefan Balmuș să-l reprezinte în instanțele de judecată ierarhic superioare, inclusiv Curtea de Apel Chișinău și Curtea Supremă de Justiție.

Pedeapsa aplicată este prea aspră, instanța nu a dat apreciere faptului că a dat declarații benevol, a recunoscut integral vina, a manifestat căință sinceră, a indicat locul păstrării banilor, care au fost ridicați ulterior, iar prin intermediul avocatului a recuperat prejudiciul cauzat părții vătămate.

4. Potrivit deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 decembrie 2018, apelurile au fost respinse, ca fiind declarate peste termen.

Instanța de apel a reținut că în cadrul judecării cauze penale în instanța de fond, inculpatul a fost prezent în ședințele de judecată din 11.05.2017, 25.05.2017, 04.09.2017, 05.12.2017, 12.02.2018 (*f.d. 208, v. 3, 221, v.3, 2, v.4, f.d. 4, f.d. 7, v.4*), a fost audiat și a dat declarații (*f.d. 233, v.3*). Astfel, el a cunoscut despre faptul intentării prezentei cauze, s-a aflat în stare de arest, a participat în ședințele de judecată, a fost asistat de 3 apărători - Balmuș Ștefan, Andrușciac Victor și Gheorghe Ionaș (*f.d. 6, 7, 238, v3*), respectiv a cunoscut despre etapa la care se află judecarea cauzei, despre drepturile și obligațiile sale, conferite de Codul de procedură penală.

Însă, la data pronunțării sentinței, inculpatul nu a fost prezent și a a fost anunțat în căutare.

Circumstanțele date denotă cu certitudine că inculpatul a cunoscut despre cauza penală intentată în privința sa, etapa la care se afla judecarea cauzei, a cunoscut despre ședințele ulterioare. Deci, inculpatul urma să reprezinte interes vis-a-vis de sentința adoptată în privința sa, fapt ce indică că omiterea termenului de declarare a apelului de către inculpat nu poate fi imputat instanței de judecată.

Nu sunt plauzibile argumentele inculpatului în partea în care și-a motivat cerința de repunere în termen a apelului său, dar și a apelului declarat de apărătorul Ștefan Balmuș, că cererea depusă de apărător a fost înaintată la rugămintea tatălui și că avocatul a fost împuternicit de inculpat doar pentru a participa la urmărirea penală și la Judecătoria Chișinău, acestea fiind declarative, neîntemeiate și neprobate și combătute însăși prin argumentele apărătorului Ștefan Balmuș, vis-a-vis de repunerea în termen a apelului declarat de el.

Circumstanțele date, atestă că chiar dacă inculpatul nu a fost prezent în ședința de judecată, la pronunțarea sentinței, aceasta putea fi atacată în termenul legal prevăzut de lege de apărători, care prin definiție și statut cunosc această obligație legală/profesională, sau cel puțin să contacteze inculpatul, sau rudele acestuia în vederea încheierii eventuale a unui nou contract de asistență juridică, sau depunerea unei cereri de apel, în sensul în care își motivează inculpatul tardivitatea depunerii.

Nu sunt întemeiate nici argumentele apărătorului Ștefan Balmuș, referitor la repunerea în termen a apelului său, cât și a apelului inculpatului. Or, pe de o parte apărătorul în apelul depus cu mult peste termenul legal nu a indicat motive pertinente

de repunere în termen, însă la data de 08.10.2018, prin intermediul cancelariei Curții de Apel Chișinău a înaintat o cerere prin care a solicitat anexarea unor probe, în sensul motivării repunerii în termen.

Astfel, la cererea de repunere în termen, apărătorul a anexat explicațiile stagiarei sale (*f.d. 74, v.4*), în care ultima explică de ce a omis să execute indicațiile șefului său, Ștefan Balmuș, de a pregăti proiectul cererii de apel.

Însă, această explicație neîntemeiată, ce se referă în exclusivitate doar la raporturile juridice/de muncă dintre avocat și stagiara sa, și nu pot constitui temeiuri de repunere în termen a cererii de apel.

Mai mult, sentința a fost pronunțată la 02.03.2018, iar apărătorul a depus apelul la 23.07.2018, pe când explicația stagiarei este datată din 04.09.2018, în care ultima nu indică la ce dată a primit indicații pentru a efectua proiectul cererii de apel, la ce dată apărătorul a recepționat sentința.

În același context, motivele expuse în explicația menționată, ce se referă la volumul mare de lucru, etc., pe de o parte nu pot fi puse în sarcina instanței de apel, iar pe de altă parte, în situația unui volum considerabil de lucru și în prezența unui eventual dezacord cu sentința instanței de judecată, apărătorul era în posibilitate să înainteze cel puțin o cerere de apel nemotivată, în vederea respectării termenului.

Astfel, explicația menționată nu poate servi temei de a repune în termen apelul apărătorului or, explicația respectivă este oferită de stagiar, însă împuternicit de a semna, autentifica, depune cererea de apel este apărătorul și nu stagiarul.

Pe lângă aceasta, pe de o parte inculpatul invocă ca motiv al depunerii tardive a apelului de către apărător că avocatul nu a fost împuternicit de a-l declara și că doar la rugămintea tatălui său acesta a depus apel, iar apărătorul Ștefan Balmuș își motivează depunerea tardivă a cererii de apel cu totul pe alte motive, și anume cele menționate în explicația stagiarylui, fără a face aluzie cel puțin la vreun argument invocat de inculpat în apelului său, la acest capitol.

Succesiv, potrivit regulii prescrise de art. 402 Cod de procedură penală, termenul de declarare a apelului este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale. Excepția de la regula dată este reglementată de legiuitor în dispoziția art. 403 alin. (1) Cod de procedură penală, unde se specifică că apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege, este considerat ca fiind făcut în termen, dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.

Prin urmare, apelul declarat de apărătorul Ștefan Balmuș în numele inculpatului, nu poate fi repus în termen, precum și pe motivul că apărătorul nu a elucidat careva motive întemeiate exhaustiv prevăzute de legiuitor la art. 403 Cod de procedură penală.

În același context, nici apelul declarat de inculpat nu poate fi repus în termen, or, el nu a indicat careva motive întemeiate, prevăzute de art. 403 Cod de procedură penală, precum și careva circumstanțe care ar indica că a fost în imposibilitate să se prezinte la pronunțarea sentinței și să depună apel în termen.

Prin motive întemeiate se are în vedere acele circumstanțe de ordin obiectiv, a căror producere nu depinde de voința titularului dreptului de apel (calamitate naturală, accident, boală, etc.).

Termenul de apel este un termen procesual legal, durata lui este stabilită exhaustiv prin lege, acesta fiind absolut și având un caracter imperativ, în sensul că depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac.

Art. 230 alin. (1) și (2) Cod de procedură enală, prevede că, în cazul în care pentru exercita ea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Or, potrivit art. 231 alin. (3) Cod de procedură penală, raportate la explicațiile din pct. 6.5 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 22 din 12.12.2005 „cu privire la practica judiciară despre judecarea cauzelor penale în ordine de apel”, la calcularea termenului de apel se aplică sistemul de unități libere (zile libere), cu posibilitatea prelungirii termenului pînă la prima zi lucrătoare, dacă acesta urmează să se sfârșească într-o zi nelucrătoare. Totodată, la calcularea termenului de apel, nu se ia în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua în care acesta se împlinește.

Reieșind din jurisprudența Curții Supreme de Justiție, momentul de la care începe să curgă termenul de atac este clar reglementat de lege - el fiind, în mod exclusiv, acela al pronunțării deciziei redactate - nu numai pentru că astfel este reglementată cea mai eficace modalitate de luare la cunoștință a celor hotărâte de instanță, dar și pentru că acest moment este punctul de plecare al unui termen, a cărui depășire duce la decăderea părților din dreptul de a folosi calea de atac.

Subsecvent, potrivit formalismului legii procesual-penale, având caracter de garanție egală pentru toate părțile interesate, în sensul dispozițiilor art. 20 din Constituția R. Moldova, ca rațiune, satisfacerea imperativului disciplinării activității procesuale prin stabilirea unor termene peremptorii, se impune obligația îndeplinirii în termen a actelor de procedură, sub sancțiunea decăderii din exercițiul dreptului. Ca atare, neexecutarea în termen a unui drept procesual, conform sancțiunii menționate, duce la pierderea acestuia.

Subsidiar, prin admiterea unui apel tardiv și poziționarea uneia dintre părțile procesului penal pe o treaptă mai avantajoasă decât cealaltă parte, se încalcă vădit principiul egalității armelor, care inter alia prevede că fiecare parte trebuie să beneficieze de o posibilitate rezonabilă de a prezenta cauza sa în condiții care să nu-i plaseze într-o situație net dezavantajoasă în raport cu partea adversă. În cele din urmă, se notează că aplicarea regulilor privind termenele de procedură este susceptibilă de a încălca principiul egalității armelor și a securității raporturilor juridice, în general, în măsura în care fiecare dintre părți nu se vor bucura de aceleași mijloace pentru a prezenta argumentele sale în fața unei instanțe (a se vedea în acest sens, *Varnima Corporation International S.A. vs Grecia*, nr.48906/06, §27, 28 mai 2009; *Ben Naceur vs Franța*, nr.63879/00, §32, 3 octombrie 2006; *Wynen vs Belgia*, nr.32576/96, §32 CEDO 2002-VIII).

5. Avocatul Ștefan Balmuș a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea parțială a hotărârilor adoptate, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri,

prin care, în temeiul art. 364/1 alin. (8) Cod de procedură penală, să-i fie stabilită inculpatului pedeapsa de 4 ani și 8 luni închisoare, cu aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal.

Recurentul a invocat că procedura de repunere în termenul omis prevăzut de art. 403 Cod de procedură penală servește scopul înlăturării lacunelor în drept și omisiunilor justiției, care urmează a fi aplicată într-o manieră compatibilă cu art. 6 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, fiind respectat principiul securității raporturilor juridice.

Sanțiunea art. 186 alin. (5) Cod Penal prevede pedeapsa cu închisoare de la 7 la 12 ani. Aplicând normele imperative ale art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, pedeapsa urmează a fi redusă cu 1/3 din limitele de pedeapsă prevăzute de lege, astfel că noile limite de pedeapsă sub formă de închisoare constituie 4 ani și 8 luni și 8 ani, dar nicidecum 6 ani, ceea ce nu se încadrează în nici o normă legală de aplicarea a pedepsei individualizate.

În drept, recursul este întemeiat pe art. 427 alin. (1) pct. 6), 10) Cod de procedură penală, că hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale.

6. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar nominalizat pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal concluzionează că acesta urmează a fi declarat inadmisibil din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect și în raport cu circumstanțele invocate în recurs, în care lipsește cu desăvârșire critica împrejurărilor relevate în descriptivul deciziei instanței de apel privind nerespectarea termenului de declarare a apelurilor depuse (*pct. 3.-5. din decizie*), se reține că potrivit circumstanțelor reproduse în pct. **4.** din prezenta decizie, instanța de apel legal și întemeiat a constatat și apreciat circumstanțele de fapt și de drept privind tardivitatea apelurilor declarate, în strictă conformitate cu dispozițiile legii.

Astfel, potrivit art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale. Conform art. 403 alin. (1) Cod de procedură penală, apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei. În corespundere cu art. 338 alin. (2) - (4), 340 alin. (1) Cod de procedură penală, pronunțarea hotărârii integrale este publică, fapt despre care se consemnează în procesul-verbal. Copia de pe hotărârea motivată se înmânează participanților prezenți la ședința de judecată, iar celor care nu s-au prezentat li se expediază, în termen de 3 zile, copia de pe hotărârea motivată. Potrivit art. 231 alin. (3) Cod de procedură penală, la calcularea termenelor pe zile nu se ia în

calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua în care acesta se împlinește. Conform art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen. În corespundere cu art. 415 alin. (1) pct. 1) lit. a) Cod de procedură penală, instanța de apel respinge apelul, menținând hotărârea atacată, dacă apelul a fost depus peste termen.

În această consecutivitate se atestă că, potrivit materialelor cauzei, sentința a fost pronunțată integral la 02 martie 2018, avocatul Ștefan Balmuș primind o copie de pe sentință în aceeași zi, semnând și o recipisă în acest sens. Inculpatului absent, i-a fost expediată o copie de pe sentință, care a fost primită, conform avizului de recepție, pe 11.03.2018 (*f.d. 48 - 53 v.4*).

Deci, sentința atacată a fost pronunțată în condițiile legii la 02 martie 2018, iar termenul de 15 zile pentru depunerea apelului a expirat la sfârșitul zilei de 19 martie 2018.

Însă, avocatul Ștefan Balmuș a depus apelul la oficiul poștal pe 19 iulie 2018, care a fost înregistrat la Judecătoria Chișinău la 23 iulie 2015, adică l-a declarat peste termenul prevăzut de lege (*f.d. 65-68, v.4, pct 3. din decizie*).

Totodată, inculpatul a declarat apel pe 07 decembrie 2018, adică, la fel, peste termenul legal (*f.d. 87, v.4, pct 3.1. din decizie*).

Astfel, instanța de apel corect a respins apelurile apărării ca fiind declarate peste termen, argumentat și just constatând că întârzierea nu a fost determinată de motive întemeiate, just observând că soluția de respingere a apelului ca depus peste termen nu implică o verificare a hotărârii atacate, întrucât instanța de apel nu poate proceda la o verificare de fapt și de drept a acesteia decât în cadrul unui apel exercitat în mod legal (*pct. 4. din decizie*).

Este de menționat că art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, prescrie expres că, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Prin urmare, termenul de apel este un termen legal și imperativ, astfel încât nerespectarea lui atrage decăderea din exercițiul dreptului de a declara apel și nulitatea oricărei cereri de apel înaintate după expirarea acestui termen (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, pct. 6.*).

Pe lângă aceasta, potrivit art. 420 alin. (4) Cod de procedură penală, nu poate fi atacată cu recurs sentința în privința căreia apărarea nu a folosit calea apelului.

Rezultă că argumentele recurentului privind individualizarea pedepsei aplicate inculpatului, nu au niciun suport legal, deoarece apelul tardiv echivalează cu nefolosirea acestei căi de atac (*pct. 3. - 5. din decizie*).

Circumstanțele enunțate denotă în mod concludent că instanța de apel nu a comis erori de drept în raport cu motivele invocate de recurent, că decizia atacată conține motive clare și legale pe care se întemeiază soluția, și că recursul ordinar este unul vădit neîntemeiat.

Potrivit art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală instanța de recurs va decide inadmisibilitatea recursului înaintat în cazul în care se constată că acesta este vădit neîntemeiat.

Prin urmare, odată ce este vădit neîntemeiat, recursul de pe rol urmează a fi declarat inadmisibil.

7. În conformitate cu art. 431 alin. (1), 432 alin. (1), (2) pct. 4), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

DECIDE :

inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de avocatul Ștefan Balmuș împotriva sentinței Judecătorei Chișinău din 02 martie 2018 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 decembrie 2018, în privința inculpatului Timofte Pavel Avel, pe motiv că este vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 19 aprilie 2019.

Președinte

Iurie Diaconu

Judecători

Liliana Catan

Ion Guzun